

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

**ZÁVEREČNÁ SPRÁVA CELOŠTÁTNEJ SÚŤAŽE
„POZNAJ SLOVENSKÚ REČ“
40. ROČNÍK – 2019/2020**

Bratislava 2020

40. ročník súťaže POZNAJ SLOVENSKÚ REČ
pre žiakov základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským
ZÁVEREČNÁ SPRÁVA

Úvod

Vyučovanie slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským má ústredné postavenie. Prehĺbenie záujmu žiakov o slovenský jazyk podporuje aj jazyková súťaž POZNAJ SLOVENSKÚ REČ, ktorej 40. ročník vyhlásilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej MŠVVaŠ SR) dňom 25. 11. 2019 (list č. 2019/18313:1-C1620) v súlade so Smernicou MŠ SR č. 23/2017 s účinnosťou od 1. júna 2017.

Charakteristika súťaže

Súťaž Poznaj slovenskú reč je jazykovou súťažou kategórie A pre základné a stredné školy. Je celoštátneho charakteru, má postupový charakter a končí sa celoštátnym kolom. Súťaž je jednou z foriem dobrovoľnej záujmovej činnosti žiakov, ktorá sa využíva ako dôležitý výchovno-vzdelávací prostriedok v procese skvalitňovania jazykovej pripravenosti žiakov základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Realizuje sa každý školský rok pod gesciou Štátneho pedagogického ústavu (poverenie č. 2010-16906/38338:1-915 MŠVVaŠ SR zo dňa 18. 10. 2010) a je určená žiakom základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským, resp. žiakom tried s vyučovacím jazykom maďarským v Slovenskej republike (základné školy, stredné školy: gymnáziá, stredné odborné školy).

Účasť v súťaži je dobrovoľná a individuálna. V školskom roku 2018/2019 sa súťaž riadila aktualizovaným Organizačným poriadkom (ďalej len OP) č. 2017-12674/39423:2-10IO s účinnosťou od 1. januára 2017. Obsahová náplň súťaže vyplýva z cieľov súťaže, ako aj z cieľov obsiahnutých v platných pedagogických dokumentoch.

Poslanie a ciele súťaže

Poslaním súťaže Poznaj slovenskú reč je prispieť k vyhľadávaniu talentovaných a nadaných žiakov, podporiť rozvoj ich talentu a pomáhať pri prezentácii ich schopností, rozvíjať ich tvorivé odborné-teoretické vedomosti a schopnosti, vyvolať ich systematický záujem o slovenský jazyk, vytvárať trvalý kladný vzťah k vyučovaciemu predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra, viesť ich k samostatnej tvorivej činnosti, upevňovať ich záujem o sebazvedľávanie. Súťaž umožňuje pedagógom využívať získané poznatky v skvalitnení výchovno-vzdelávacieho procesu. Poslaním súťaže je podporiť aj používanie spisovného jazyka, resp. používanie jazyka v rámci estetických činností.

Súťaž nadväzuje na vzdelávanie v základných a stredných školách s vyučovacím maďarským, ktorej obsahová náplň pre jednotlivé kategórie súťaže vyplýva z cieľov súťaže a z platných pedagogických dokumentov pre vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra.

Cieľom súťaže je rozvíjať sociálne, komunikačné, osobné, sociálne a občianske kľúčové kompetencie žiakov, vhodnou motiváciou vytvoriť a pestovať ich pozitívne postoje k slovenskému jazyku. Špecifickým cieľom súťaže je prehĺbiť záujem žiakov o slovenský jazyk, hlavne o jeho aktívne používanie, ktorý je jedným z podmienok úspešného uplatnenia sa v ďalšom štúdiu a neskôr aj v zamestnaní, pestovať a posilniť kladný vzťah k slovenskej kultúre, k histórii slovenského národa, k učeniu sa štátneho jazyka, pestovať a posilniť

toleranciu k slovenskému národu, upozorniť žiakov na odlišnosti a rovnosti v jazyku, rozvíjať ich kultivovaný prejav ako prostriedok presadenia samého seba a nadobudnúť sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti, rozvíjať ich komunikačné schopnosti a návyky, aby žiaci získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, t. j. schopnosť primerane reagovať v rozličných jazykových situáciách.

Štruktúra a riadenie súťaže

Súťaž sa člení na štyri kategórie:

1. kategória: žiaci 3. a 4. ročníka základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej ZŠ s VJM);
2. kategória: žiaci 8. a 9. ročníka ZŠ s VJM a 3. a 4. ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej OGY s VJM);
3. kategória: žiaci 6. a 7. ročníka OGY a 2. a 3. ročníka gymnázií so štvorročným vzdelávacím programom (ďalej G s VJM) a stredných odborných škôl (ďalej SOŠ s VJM) vo štvorročnom vzdelávacom programe;
4. kategória: žiaci 1. až 3. ročníka v trojročnom vzdelávacom programe odboru vzdelávania v strednej odbornej škole s VJM.

Súťažiaci postupne absolvujú postupové súťažné kolá (školské, okresné a krajské), z ktorých sa dostanú do celoštátneho kola len najlepší – prví traja z krajských kôl.

V školskom roku 2019/2020 sa postupové kolá súťaže uskutočnili v zmysle Čl. 6 nového organizačného poriadku č. 2017-12674/39423:2-10IO, t. j. už sa neorganizovali triedne kolá. V sídle kraja sa mali realizovať školské kolá do 10. februára 2020 a okresné kolá pre 1. a 2. kategóriu do 10. marca 2020. V Trnavskom a Nitrianskom kraji sa organizovali okresné kolá aj v 3. kategórii pre žiakov stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Okresné úrady podľa OP Čl. 6 ods. 2 bod u) mali vypracovať a poslať do 31. marca 2020 vyhodnocovaciu správu o priebehu a výsledkoch okresných kôl vrátane školských kôl. Šablóna správy a formulár na zhrnutie údajov sa nachádza na webovom sídle gestora súťaže (<http://www.statpedu.sk/sk/sutaze/poznaj-slovensku-rec/>). Poznávame, že okresné úrady v sídle krajov neposlali správu s tabuľkou s údajmi za školské a okresné kolá, pravdepodobne, v dôsledku vzniknutej situácie COVID-19.

Krajské kolá sa mali uskutočniť pre všetky kategórie do 10. apríla 2020. MŠVVaŠ SR zo dňa 9. marca 2020 vydalo usmernenie v súvislosti s rastúcim rizikom šírenia koronavírusu COVID-19. V zmysle 4. bodu 3. usmernenia sa rušili s okamžitou platnosťou krajské kolá súťaže Poznaj slovenskú reč v školskom roku 2019/2020 v súlade so smernicou č. 23/2017 o súťažiach.

Na základe uvedeného usmernenia ŠPÚ ako gestor súťaže na svojej webovej stránke (<https://www.statpedu.sk/sk/aktuality/informacia-k-sutaziam-pekna-madarska-rec-poznaj-slovensku-rec.html>) dňa 23. marca 2020 zverejnil informáciu o zrušení všetkých postupových kôl a celoštátneho kola súťaže

Obsahová náplň súťaže

Súťaž v 1. kategórii pozostáva z prednesu jednej riekanky alebo vyčítanky a jednej básničky vyžrebovanej zo zoznamu 8 riekaniek alebo vyčítaniek a 16 básničiek, z reprodukcie vypočítaného textu, z čítania krátkeho textu po príprave a zo súvislého rozprávania na danú tému pomocou osnovy vo forme otázok. V 2. kategórii pozostáva z reprodukcie vypočítaného

textu, z čítania krátkeho textu po príprave, zo samostatnej tvorby stručného súvislého textu z daných slov a jeho ústneho prednesu a zo súvislého rozprávania na danú tému bez použitia osnovy. V 3. kategórii pozostáva z reprodukcie vypočutého populárno-náučného textu, zo samostatnej tvorby textu úvahového charakteru a jeho ústneho prednesu a zo samostatnej tvorby textu pomocou vytypovaných slov a jeho ústneho prednesu. Vo 4. kategórii pozostáva z interpretácie vypočutého textu, zo samostatnej tvorby textu opisného charakteru a jeho ústneho prednesu a zo samostatnej tvorby textu pomocou vytypovaných slov a jeho ústneho prednesu.

Hodnotenie výkonov súťažiacich

Výkon súťažiacich sa v školských a okresných kolách hodnotil podľa Obsahovej náplne súťaže POZNAJ SLOVENSKÚ REČ záväznej pre všetky postupové kolá a kategórie pre školský rok 2019/2020. Celkový výkon súťažiacich sa hodnotí naďalej vo všetkých kategóriách bodovou hodnotou, na základe ktorej sa súťažiaci zaraďujú do jedného pásma (zlaté, strieborné alebo bronzové).

Metodické riadenie súťaže

Po odbornej stránke súťaž riadia odborné komisie príslušných úrovní v súlade s organizačným poriadkom súťaže (Čl. 5, body 7., 8., 9., 10., 11. a 12.). Členmi odborných komisií sú zástupcovia škôl, odborov školstva OÚ, priamo riadených organizácií ministerstva, sekcie regionálneho školstva ministerstva, vedeckých inštitúcií, profesijných a občianskych združení aktívnych v oblasti vyučovania slovenského

V rámci metodického riadenia súťaže sa 10. februára 2020 v Štátnom pedagogickom ústave uskutočnilo pracovné stretnutie členov celoštátnej odbornej komisie, organizátorov postupových kôl, metodikov okresných úradov a koordinátora organizačného výboru celoštátneho kola súťaže. Na zasadnutí prítomní informovali o stave realizácie súťaže v jednotlivých okresoch, predniesli svoje zistenia a návrhy. Celoštátna odborná komisia konštatovala zistené nedostatky postupových kôl:

- v jednotlivých kategóriách klesá záujem o súťaž, vo 4. kategórii naďalej stagnuje počet súťažiacich, do 1. kategórie súťaže sa hlási málo základných škôl s 1 – 4., resp. 1 – 5. ročníkmi,
- základné školy a gymnáziá s 8-ročným študijným programom nevyužívajú možnosť väčšieho zastúpenia v okresnom kole (pozri ods. 2 bod b) Čl. 6 OP),
- stredné školy nevyužívajú možnosť väčšieho zastúpenia v okresných, resp. v krajských kolách (pozri ods. 3 body b) a d) Čl. 6 OP),
- pedagógovia, ktorí pripravujú žiakov na súťaž, nevyužívajú možnosť zúčastniť sa priebehu súťaže (nie sú prítomní v miestnosti, v ktorej sa realizuje samotná súťaž),
- súťažné úlohy v mnohých prípadoch nie sú vypracované v súlade s obsahovou náplňou súťaže (texty často nie sú žánrovo vhodné, sú náročné, nie sú primerané veku súťažiacich, prevyšujú rozsah určený obsahovou náplňou, témy nie sú zadefinované v súlade s komunikačnými témami ŠVP, pri témach sa určuje nad rámec obsahovej náplne aj slohový postup a slohový útvar),
- organizátori pri riadení samotnej súťaže nepostupujú v súlade s organizačným poriadkom a obsahovou náplňou súťaže (napr. nedodržanie časového limitu pri príprave jednotlivých úloh, resp. nedodržanie časového limitu pri ústnom prejave),

- odborné poroty pri hodnotení výkonov súťažiacich nie vždy postupujú v súlade s obsahovou náplňou súťaže (strhávanie bodov za nedodržanie časového limitu pri ústnom prejave),
- záväzné prihlášky a súhlasy dotknutých osôb sú nekompletné, v mnohých prípadoch vyplnené nepresne, nečitateľne,
- v základných a stredných školách absentuje propagovanie súťaže.

Na zasadnutí sa rozhodlo, že počnúc školským rokom 2019/2020 budú centrálné vypracované súťažné úlohy na krajské kolá. Za vypracovanie súťažných úloh bude zodpovedný Štátny pedagogický ústav, gestor súťaže. Prítomní vysoko hodnotili prácu pedagógov, ktorí sa venujú príprave žiakov na súťaž Poznaj slovenskú reč, ich prístup k práci a k vyučovaniu slovenského jazyka a slovenskej literatúry, lebo za výkonmi súťažiacich vidieť systematickú prípravu, prácu aj mimo vyučovania.

Celoštátna odborná komisia

Súťaž riadi celoštátna odborná komisia, ktorú menuje MŠVVaŠ SR a v ktorej je zastúpený gestor a okresný úrad, zodpovedný za organizáciu celoštátneho kola, resp. sú zastúpené všetky kraje, v ktorých sa realizujú nižšie postupové kolá súťaže. V školskom roku 2019/2020 pracovala celoštátna odborná komisia menovaná v marci 2019 generálnou riaditeľkou Sekcie národnostného a inkluzívneho vzdelávania MŠVVaŠ SR na päťročné funkčné obdobie (menovanie č. 2019/9398:8-C1620 zo dňa 25. 03. 2019) v zložení:

predseda: PaedDr. Anita Halászová, Štátny pedagogický ústav Bratislava,

členovia:

Mgr. Andrea Döményová, Štátny pedagogický ústav Bratislava,

za Bratislavský kraj Mgr. Zuzana Kontárová, Spojená škola s VJM Senec,

za Trnavský kraj Mgr. Silvia Patassy, ZŠ Zoltána Kodálya s VJM Dunajská Streda,

za Nitriansky kraj Mgr. Monika Hamarová, ZŠ a MŠ Pétera Pázmánya s VJM Šaľa,

za Banskobystrický kraj PaedDr. Katarína Pivníková, Reformované gymnázium Mihálya Tompu s VJM Rimavská Sobota,

za Košický kraj Mgr. Jana Košútová, SPŠ strojnícka Košice.

Metodickým riadením postupových kôl súťaže sú poverené odbory školstva okresných úradov v sídlach krajov. Celoštátne kolo súťaže metodicky a obsahovo riadi gestor súťaže, Štátny pedagogický ústav na základe poverenia č. 2010-16906/38338:1-915 MŠVVaŠ SR zo dňa 18. 10. 2010. Agendu Celoštátneho kola súťaže Poznaj slovenskú reč na Okresnom úrade v Nitre mala na starosti do 28. februára 2020 Mgr. Katarína Nemčíčová. Od 15. marca 2020 agendu súťaže prevzala Mgr. Lenka Kováčová.

Celoštátne kolo súťaže Poznaj slovenskú reč

Celoštátne kolo súťaže Poznaj slovenskú reč pre všetky kategórie sa malo uskutočniť v školskom roku 2019/2020 v dňoch 10. – 12. júla 2020 v súlade so smernicou č. 23/2017 o súťažiach, avšak v súvislosti s rastúcim rizikom šírenia koronavírusu COVID-19 a v zmysle 4. bodu 3. usmernenia MŠVVaŠ SR zo dňa 9. marca 2020 sa rušilo s okamžitou platnosťou. (<https://www.statpedu.sk/sk/aktuality/informacia-k-sutaziam-pekna-madarska-rec-poznaj-slovensku-rec.html>)

Zverejnenie dokumentov súťaže

Dokumenty súťaže Poznaj slovenskú reč a formuláre k správe a vyhodnoteniu jednotlivých postupových kôl sa nachádzajú na webovom sídle Štátneho pedagogického ústavu (<http://www.statpedu.sk/sk/sutaze/poznaj-slovensku-rec/>).

Záverečná správa za 40. ročník súťaže Poznaj slovenskú reč je zverejnená na webovom sídle Štátneho pedagogického ústavu (<http://www.statpedu.sk/sk/sutaze/poznaj-slovensku-rec/>).

Zhrnutie

Súťaž vytvára priestor na neustále zlepšovanie sa v komunikácii v slovenskom jazyku. Na škodu je stále klesajúci počet súťažiacich aj škôl v jednotlivých postupových kolách. Príčinou je nižší záujem žiakov aj slabá motivácia a finančné, ale i morálne ohodnotenie učiteľov, ktorí sa venujú žiakom nad rámec svojich vyučovacích povinností.

Odporúčania Celoštátnej odbornej komisie súťaže Poznaj slovenskú reč

1. Na ďalšom zasadnutí celoštátnej odbornej komisie prerokovať pripomienky pedagógov k obsahovej náplni jednotlivých kategórií.
2. Organizovať odborný seminár pre odborné komisie a porotcov postupových kôl a kategórií súťaže.
3. Vypracovať usmernenie k vypracovaniu súťažných úloh.
4. Uvažovať o možnosti centrálného vypracovania súťažných úloh pre nižšie postupové kolá.
5. V spolupráci s odborními školstva okresných úradov v sídlach krajov účinnejšie informovať školy o zmenách v súťaži.
6. Monitorovať dôkladné dodržiavanie organizačného poriadku a obsahovej náplne súťaže v postupových kolách.
7. Delegovať členov celoštátnej odbornej komisie do odborných porôt do okresných a krajských postupových kôl súťaže Poznaj slovenskú reč.
8. Prehodnotiť nízku účasť základných škôl s ročníkmi 1 – 4, resp. lepšie propagovať súťaž okresnými úradmi v týchto školách.
9. Prehodnotiť nízku účasť žiakov učebných odborov stredných odborných škôl, resp. lepšie propagovať súťaž okresnými úradmi v týchto školách.
10. Prehodnotiť stagnujúcu účasť žiakov gymnázií a stredných odborných škôl, resp. lepšie propagovať súťaž okresnými úradmi v týchto školách .
11. Zosúladiť termíny postupových kôl súťaže v jednotlivých okresoch a krajoch.
12. Zosúladiť termíny postupových kôl súťaže s národnými meraniami.
13. Uvažovať o realizovaní celoštátneho kola súťaže v skoršom termíne.
14. Zosúladiť termín celoštátneho kola súťaže s ostatnými súťažami na národnej úrovni.
15. Pokračovať v propagácii súťaže v printových a elektronických médiách.

Bratislava 15. júla 2020

PaedDr. Anita Halászová
predseda Celoštátnej odbornej komisie
súťaže Poznaj slovenskú reč
Štátny pedagogický ústav